

Projekt: *Czytanie ma moc!*

Warsztaty słowa

Scenariusz dla nauczyciela

1. **Baza edukacyjna:** książka Michała Rusinka *Wierszyki domowe* /Wydawnictwo Znak Emotikon/.
2. **Odbiorcy:** uczniowie klasy I SP.
3. **Cele ogólne:**
 - Rozbudzenie w uczniach pasji czytelniczej.
 - Budowanie świadomego odbiorcy literatury i kultury.
 - Rozwijanie słownictwa.
4. **Cele szczegółowe:**
 - Uczeń **potrafi** wykonać samodzielnie zadanie według prostej instrukcji.
 - Uczeń **opowiada** treść przeczytanego utworu.
 - Uczeń **zapisuje** proste słowa i zdania.
 - Uczeń **prezentuje i** omawia efekty swoich działań edukacyjnych, plastycznych, twórczych.
 - Uczeń **recytuje z** pamięci wiersz.
 - Uczeń **słucha** z uwagą nauczyciela i innych.
 - Uczeń **rozwija** swoje kompetencje kreatywne.
5. **Metody i formy pracy:**
 - Pogadanka
 - Praca z książką
 - Działania twórcze – ilustracje do wierszy
 - Elementy zabawy – zagadki
 - Drama
6. **Pomoce dydaktyczne:**
 - Materiały plastyczne
 - Nagranie z autorem, który czyta wierszyki
 - Plansza z ilustracją do wiersza *Strusie*
 - Karta z tekstem wierszy: *Zlew i Kuchnia* do tworzenia własnych ilustracji
 - Fragment książki *Wierszyki domowe*, wiersz *Strusie* – str. 162
 - Egzemplarz książki *Wierszyki domowe*

7. Przebieg:

Lekcja I. Temat – Podaj słowo, odkryjemy je na nowo. /2 jednostki lekcyjne – 90 min./

We wstępnej części lekcji witamy uczniów i zapowiadamy kolejny warsztat czytelniczy z serii: *Czytanie ma moc*. Nawiązujemy do tematyki warsztatów, czyli do znaczenia i roli słów w naszym życiu. Pytamy uczniów, co zapamiętali z ostatnich zajęć i z jakim nastawieniem rozpoczynają dzisiejsze zajęcia. Możemy zacząć lekcję w następujący sposób:

- Moi Drodzy, witam Was bardzo serdecznie. Dziś nietypowa lekcja, której bohaterami będą słowa. Przypominam sobie, że kiedyś już uczestniczyliśmy w takich warsztatach, czy pamiętacie? Towarzyszyła nam wówczas pewna znana na całym świecie książka, opowiadająca o szalonych przygodach pewnego chłopca o świątecznym imieniu. Tak, macie rację, ten chłopiec miał na imię Mikołaj i wrócił do szkoły po wakacjach. Jak zapamiętaliście tamte warsztaty? Z jakim nastawieniem zaczynacie dziś? Jak sądzicie, czego możecie się spodziewać? /Uczniowie dzielą się swoimi wrażeniami i swoimi oczekiwaniami/.

Po krótkim nawiązaniu do poprzednich lekcji z tego cyklu, prezentujemy uczniom książkę Michała Rusinka *Wierszyki domowe*. Jest to książka napisana z bigłem, warto, dynamicznie. Oparta na dowcipie, inteligentnych porównaniach i twórczych skojarzeniach. Doskonała do zaawansowanej pracy z językiem. Jej lektura – sama w sobie – jest lekcją, ale staje się również fantastyczną przygodą i prawdziwą przyjemnością. Pierwsze zadanie będzie polegało na tym, aby na podstawie ilustracji (plansza) odgadnąć tematykę wiersza. Oto propozycja wprowadzenia do tego ćwiczenia:

- Jak informuje nas zapisany przeze mnie temat lekcji, będziemy dziś odkrywać słowa na wszystkie możliwe sposoby. Mam nadzieję, że będzie to wspaniała zabawa i prawdziwa przyjemność. Słowa są bardzo ważne w naszym życiu. Pomagają nam się porozumiewać, zbliżają nas do siebie, ale potrafią także niszczyć kontakty między ludźmi. Każde słowo niesie jakieś znaczenie, budzi jakieś wspomnienia, skojarzenia, kryje w sobie pomysł na jego użycie. Wypowiadane słowa uruchamiają w naszych głowach obrazy. Niektóre dziwne, inne całkiem zabawne, a jeszcze inne przerażające. Język to prawdziwe bogactwo. W tej zabawie, w tym odkrywaniu towarzyszyć nam będzie książka Michała Rusinka *Wierszyki domowe*.

?

- Pierwsze zadanie będzie zagadką. Spójrzcie, mam tutaj planszę z ilustracją Joanny Rusinek do jednego z wierszy. Jak sądzicie, co może być tematem wiersza, do którego powstała ta ilustracja? /Uczniowie zgadują, a następnie odczytujemy wierszyk *Strusie* lub puszczaemy nagranie

wiersza w wykonaniu autora i wspólnie sprawdzamy, kto miał rację, kto był najbliższy. Inspirujące ilustracje bardzo otwierają wyobraźnię/.

W następnym zadaniu uczniowie będą zgadywać, jakie słowo ukryło się w wierszykach: *Kuchnia* i *Zlew*. Jeżeli zdecydujemy się na samodzielne przeczytanie fragmentów /przygotowanych w formie załącznika do scenariusza/ – w wierszu *Zlew* pomijamy to słowo. Możemy też skorzystać z wersji zagadek nagranych przez samego autora, wówczas w odpowiednim momencie przewijamy. Po odgadnięciu właściwych słów, zapisujemy je na tablicy, a uczniowie w zeszytach. Po czym, zainspirowani pokazywaną w poprzednim zadaniu ilustracją, tworzą własne ilustracje do wierszy: *Kuchnia* i *Zlew*. Poniżej propozycja komentarza, inicjującego zadanie:

- Pierwsze koty za płoty. Czy wiecie, co to znaczy? Pierwsze zabawy ze słowami mamy już za sobą. Poszło Wam znakomicie. Teraz czekają na Was zagadki słowne. Za chwilę usłyszycie dwie krótkie historie w formie wierszyków. Proszę, spróbujcie zgadnąć, jakie słowa – hasła się w nich ukryły.
- Zapiszcie teraz proszę w Waszych zeszytach te dwa słowa: *kuchnia* i *zlew*. Do każdego z nich stwórzcie ciekawą ilustrację, w której pojawią się informacje z wierszyków. Powodzenia.

Kolejne ćwiczenie ma pobudzić wyobraźnię, można je zatytułować: *Do czego służy toster?* Uczniowie mają poszukiwać zupełnie nowych zastosowań dla przedmiotów, które dobrze znają z codziennego użytku. Wzór do takich działań dostarczają wierszyki: *Wazon* i *Toster*. Odczytujemy je, a następnie inicjujemy krótką rozmowę na temat nowych, nieoczekiwanych zastosowań tostera czy wazonu. Zachęcamy dzieci, by zastanowiły się, do czego może posłużyć szczoteczka do zębów. Po rozmowie i wyjaśnieniu dzieciom zadania, wskazujemy przedmiot i podejmujemy z nimi rozmowę na temat nowych zastosowań. Pomysły dzieci zapisujemy na tablicy. Możemy skorzystać z tego typu instrukcji:

- Rozkręcać się, więc chyba możemy przejść do kolejnego wyzwania. Posłuchajcie wierszyka pt. *Toster*. /Odczytujemy lub puszczone nagranie z autorem/.
- Mam pytanie, do czego służy toster? Do robienia grzanek. Ale autor podsunął nam bardzo ciekawy pomysł, do czego jeszcze możemy wykorzystać toster? Tak, do produkcji węgla. Zdarzyło Wam się kiedyś spalić grzanki? Przyznacie, że samo to porównanie jest bardzo zabawne. A teraz drugi wiersz, tytuł: *Wazon*. /Odczytujemy lub puszczone nagranie z autorem/.
- Do czego zazwyczaj używamy wazonu? Wstawiamy do niego kwiaty, aby pięknie wyglądały i cieszyły nasze oczy, jak najdłużej. A w wierszu, który Wam przeczytałam, kto i do czego go użył? Macie rację, wazon stał się

kocią zabawką. To teraz podobne zadanie dla Was. Mam tutaj przedmiot, który dobrze znacie. Co to jest? Szczoteczka do czyszczenia zębów. Używamy jej codziennie w określonym celu. Ale nic nie stoi na przeszkodzie, abyśmy użyli jej do czegoś zupełnie innego. Poproszę Was teraz o różne pomysły, do czego moglibyśmy użyć szczoteczki do zębów, a ja zapiszę je na tablicy.

Na koniec lekcji wykorzystamy jeszcze metodę dramy. Wybieramy jeden krótki wiersz z książki *Wierszyki domowe*, których uczniowie będą się starali nauczyć na lekcji na pamięć, np. zaaranżujemy w ten sposób zabawę w profesjonalnych aktorów. Wybrany wierszyk będziemy dwukrotnie odczytywać na głos. Za trzecim razem będą próbować dopowiedzieć rymowane końcówki wersów. Za czwartym razem staną w kole i będą próbowali kolejno powtarzać wersy, aż uda się powtórzyć całość. Dodatkowo w klasie możemy postawić pudełko lub skrzynię z rekwizytami, aby uczniowie mogli wybrać sobie, jakiś rekwizyt do odegrania scenki w czasie wspólnej recytacji. Propozycja wprowadzenia do tego ćwiczenia:

- Nadszedł czas na zadanie, w którym będziecie się mogli poczuć, jak prawdziwi aktorzy. Wybrałam jeden wierszyk, odczytam Wam go, po jednym wersie, a Wy – powtarzajcie na głos po mnie. /Odczytujemy dwukrotnie, uczniowie powtarzają/.
- Przeczytam wiersz raz jeszcze, a Wy spróbujcie dokończyć, rymujące się końcówki wersów. Gotowi? /Odczytujemy bez końcówek, uczniowie dokańczają/.
- – Stańmy teraz proszę w kole, spróbujcie samodzielnie powiedzieć cały wiersz po jednym wersie. Możecie sobie pomagać. /Wskazujemy osobę, która zaczyna. Uczniowie mówią z pamięci wiersz po jednym wersie każdy. Wspieramy tych, którzy mieli problem z zapamiętaniem tekstu. Powtarzamy kilka razy, zaczynając od różnych osób/.
- A teraz jeszcze jedna atrakcja. Mamy tutaj pudło z różnymi przedmiotami, których – jako aktorzy – możecie użyć do inscenizacji wiersza. Wybierzcie sobie proszę po jednym przedmiocie, którego chcecie użyć. /Uczniowie wybierają/. A teraz raz jeszcze, z użyciem wybranych przez Was przedmiotów, powiedzmy wspólnie wiersz.

Warsztaty możemy zakończyć tak:

- Mam nadzieję, że dziś poczuliście, jak wspaniale można się bawić za pomocą słów. One uczą, ale także inspirują. Otwierają przed nami bogaty, różnorodny, ciekawy świat. Będziemy do niego jeszcze wiele razy zaglądać. A dziś Wam dziękuję i zapraszam na kolejne warsztaty.

Program objęty kuratelą metodyka. Scenariusze zostały pozytywnie zaopiniowane przez dr Martę Rusek - literaturoznawczynię i dydaktyka literatury, wykładowczynię w Katedrze Polonistycznej Edukacji Nauczycielskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, autorkę wielu publikacji, w tym poradników dla nauczycieli.

Autorka scenariuszy: Magdalena Zaporowska – teatrolog, filolog polski, edukator i nauczyciel, na co dzień uczący j. polskiego w jednej z krakowskich szkół metodą Marii Montessori. Od lat w kontakcie z dziećmi i młodzieżą, z ich potrzebami i możliwościami edukacyjnymi. Zafascynowana tym, co dzieje się na styku sztuki i edukacji.